TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. rugsėjo 8 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 – Keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešosios paslaugos – Bendrosiose taisyklėse nustatytas įsipareigojimas neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius – Kompetentingos valdžios institucijos pareiga ūkio subjektams skirti kompensaciją už viešąją paslaugą – Skaičiavimo metodas“

Byloje C-614/20

dėl *Tartu Halduskohus* (Tartu administracinis teismas, Estija) 2020 m. lapkričio 18 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. lapkričio 18 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Lux Express Estonia AS

prieš

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), teisėjai P. G. Xuereb ir A. Kumin,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Lux Express Estonia AS*, atstovaujamos *vandeadvokaadid* C. Ginter, K. Härginen ir A. Jõks,

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos, N. Grünberg,

– Europos Komisijos, atstovaujamos K. Toomus ir C. Vrignon,

susipažinęs su 2022 m. kovo 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: estų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 108 straipsnio ir 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 (OL L 315, 2007, p. 1) su pakeitimais, padarytais 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/2338 (OL L 354, 2016, p. 22) (toliau – Reglamentas Nr. 1370/2007), 2 straipsnio e punkto, 3 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Lux Express Estonia AS* ir *Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium* (Ekonomikos ir komunikacijų ministerija, Estija) ginčą dėl pastarosios atsisakymo atlyginti žalą, kurią ši bendrovė teigia patyrusi dėl Estijos teisės aktuose nustatyto įsipareigojimo neatlygintinai ir be Estijos valstybės mokamos kompensacijos vežti tam tikrų kategorijų keleivius.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Sprendimas 65/271/EEB

3 1965 m. gegužės 13 d. Tarybos sprendimo 65/271/EEB dėl tam tikrų nuostatų, turinčių įtakos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto sektoriaus konkurencijai, suderinimo (OL 88, 1965, p. 1500), pirma–trečia konstatuojamosios dalys buvo suformuluotos taip:

„kadangi vienas iš bendrosios transporto politikos tikslų turi būti skirtumų, galinčių iš esmės iškreipti konkurencijos sąlygas transporto srityje, panaikinimas; <…>;

kadangi skirtumai atsiranda be kita ko mokesčių, valstybės intervencijos į transporto sektorių ir socialinių sistemų srityse;

kadangi dėl to turėtų būti imtasi priemonių, kad:

<…>

– kiek tai susiję su valstybių intervencija į transporto sektorių, kiek įmanoma būtų sumažinti viešųjų paslaugų įsipareigojimai, teisingai kompensuojama našta, atsirandanti dėl tų įsipareigojimų, kurie išliks, ir dėl tų, kurie vykdomi taikant tarifų nuolaidas dėl socialinių priežasčių, standartizuota geležinkelio įmonių apskaita, užtikrintas tų įmonių finansinis savarankiškumas ir apibrėžtos transporto sektoriui taikomos pagalbos schemos, atsižvelgiant į ypatingus šio sektoriaus aspektus,

<…>“

4 Šio sprendimo 6 straipsnyje buvo nustatyta:

„Nuo 1967 m. liepos 1 d. išlaidos, kurias transporto įmonės patiria dėl keleiviniam transportui taikomų vežimo kainų ir sąlygų, kurias valstybė narė nustatė vienai ar kelioms konkrečioms visuomenės grupėms, taikomos kompensacijos, nustatomos pagal bendrus metodus.“

Reglamentas (EEB) Nr. 1191/69

5 1969 m. birželio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1191/69 dėl valstybių narių veiksmų, susijusių įsipareigojimais, neatskiriamais nuo viešosios paslaugos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srityje sąvokos (OL L 156, 1969, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 19), pirmoje–trečioje ir tryliktoje konstatuojamosiose dalyse buvo nustatyta:

„kadangi vienas iš bendros transporto politikos tikslų yra pašalinti neatitikimus, galinčius iš esmės iškraipyti sąlygas, susijusias su viešosios paslaugos sąvoka, kurios yra keliamos transporto įmonėms valstybėse narėse;

kadangi dėl to būtina panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, apibrėžtus šiame reglamente; tačiau kadangi tam tikrais atvejais būtina tokius įsipareigojimus palikti, kad būtų užtikrintas tinkamų transporto paslaugų teikimas; kadangi transporto paslaugų tinkamumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į transporto sektoriuje esančią paklausą ir pasiūlą ir bendruomenės poreikius;

kadangi tokių panaikinimo priemonių negalima taikyti transporto įkainiams ir sąlygoms, nustatytoms keleivinio transporto įmonėms dėl vienos ar kelių konkrečių kategorijų asmenų interesų;

<…>

kadangi, be to, [Sprendimo 65/271] 6 straipsnis numato, kad valstybės narės privalo kompensuoti finansines išlaidas, tenkančias keleiviniam transportui dėl transporto įkainių ir sąlygų taikymo vienos ar kelių konkrečių kategorijų asmenų interesams <…>“

6 To reglamento 1 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės panaikina visus įsipareigojimus, įeinančius į viešosios paslaugos sąvoką, kaip apibrėžta šiame reglamente, kurie nustatomi geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportui.

2. Vis dėlto šie įsipareigojimai gali būti palikti, kol jie būtini užtikrinti tinkamą transporto paslaugų teikimą.

3. Straipsnio 1 dalis netaikoma keleivinio transporto įkainiams ir sąlygoms, kurias kiekviena valstybė narė nustato dėl vienos ar kelių tam tikrų kategorijų asmenų interesų.

4. Už finansinius nuostolius, kurie transporto įmonėms atsiranda paliekant 2 straipsnio dalyje nurodytus įsipareigojimus arba taikant straipsnio 3 dalyje paminėtus transporto tarifus ir sąlygas, turi būti kompensuojama šiame reglamente nustatyta bendra tvarka.“

7 Minėto reglamento 9 straipsnis buvo suformuluotas taip:

„1. Kompensacijų dydis už finansines išlaidas, atsirandančias įmonėms keleiviniam transportui taikant transporto įkainius ir sąlygas, nustatytas dėl vienos ar kelių konkrečių kategorijų asmenų interesų, turi būti nustatomas laikantis bendros tvarkos, išdėstytos 11–13 straipsniuose.

2. Kompensacijos turi būti mokamos nuo 1971 m. sausio 1 d.

<…>“

Reglamentas Nr. 1370/2007

8 Reglamento Nr. 1370/2007 2–4, 34 ir 35 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(2) Sutarties 86 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad įmonėms, kurioms patikėta teikti bendrus ekonominius interesus tenkinančias paslaugas, šioje Sutartyje nustatytos taisyklės, ypač konkurencijos taisyklės, yra taikomos, jei jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patikėtų specialių uždavinių.

(3) Sutarties 73 straipsnis yra *lex specialis* 86 straipsnio 2 dalies atžvilgiu. Jame nustatytos taisyklės, taikomos kompensavimui už viešųjų paslaugų įsipareigojimus vidaus transporto srityje.

(4) 2001 m. rugsėjo 12 d. Komisijos baltojoje knygoje „Europos transporto politika 2010: laikas spręsti“ nurodyti pagrindiniai tikslai yra užtikrinti saugias, veiksmingas, kokybiškas keleivinio transporto paslaugas reguliuojant konkurenciją ir taip užtikrinant keleivinio transporto viešųjų paslaugų skaidrumą ir teikimą, atsižvelgiant į socialinius, aplinkosaugos ir regionų vystymosi veiksnius, arba nustatyti konkrečias tarifines sąlygas tam tikrų kategorijų keleiviams, pavyzdžiui, pensininkams, bei panaikinti įvairių valstybių narių transporto įmonių skirtumus, galinčius iš esmės iškreipti konkurenciją.

<…>

(34) Vidaus keleivinio transporto sektoriuje kompensacijų už viešųjų paslaugų teikimą gali prireikti tam, kad viešąsias paslaugas teikiančios įmonės galėtų veikti laikydamosi principų ir sąlygų, leidžiančių atlikti joms patikėtas užduotis. Tam tikromis sąlygomis šios kompensacijos gali būti suderinamos su Sutartimi 73 straipsnio pagrindu. Pirma, jos turi būti skiriamos siekiant užtikrinti paslaugų, kurios pagal Sutartį laikomos bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis, teikimą. Antra, siekiant išvengti nepagrįsto konkurencijos iškraipymo, jos negali viršyti sumos, kuri būtina grynosioms sąnaudoms, patirtoms vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, padengti, atsižvelgiant į atitinkamas gautas pajamas bei pagrįstą pelną.

(35) Todėl kompetentingų institucijų pagal šio reglamento nuostatas skirtoms kompensacijoms gali būti netaikomas Sutarties 88 straipsnio 3 dalyje numatytas išankstinio pranešimo reikalavimas.“

9 To reglamento 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šio reglamento tikslas – nustatyti, kaip kompetentingos institucijos, laikydamosi Bendrijos teisės nuostatų, gali veikti viešojo keleivinio transporto srityje, siekdamos užtikrinti bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų teikimą, kad tų paslaugų būtų daugiau, jos būtų saugesnės, kokybiškesnės ir pigesnės nei jas teikiant įprastinėmis rinkos sąlygomis.

Todėl šiame reglamente nustatomos sąlygos, pagal kurias kompetentingos institucijos, nustatydamos viešųjų paslaugų įsipareigojimus ar sudarydamos sutartis dėl jų, už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą kompensuoja viešųjų paslaugų operatoriams patirtas sąnaudas ir (arba) suteikia išimtines teises.

2. Šis reglamentas taikomas nacionalinėms ir tarptautinėms keleivinio geležinkelių bei kitų bėginių transporto rūšių ir kelių transporto viešosioms paslaugoms, išskyrus paslaugas, kurios teikiamos daugiausia dėl jų istorinės reikšmės arba dėl turizmo poreikių. Valstybės narės gali taikyti šį reglamentą keleivinio vidaus vandenų ir, nepažeidžiant 1992 m. gruodžio 7 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3577/92, taikančio laisvės teikti paslaugas principą jūrų transportui valstybėse narėse (jūrų kabotažas) (OL L 364, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 10), nacionalinių jūrų vandenų transporto viešosioms paslaugoms.

<…>“

10 Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnyje nustatyta:

„Šiame reglamente:

a) viešasis keleivinis transportas – nediskriminuojant ir nuolat visuomenei teikiamos bendrus ekonominius interesus tenkinančios keleivinio transporto paslaugos;

b) kompetentinga institucija – valstybės narės ar valstybių narių valdžios institucija ar valdžios institucijų grupė, turinti teisę įsikišti viešojo keleivinio transporto srityje tam tikroje geografinėje teritorijoje, arba bet kokia įstaiga, kuriai suteikti tokie įgaliojimai;

<…>

e) viešųjų paslaugų įsipareigojimas – kompetentingos institucijos apibrėžtas ar nustatytas reikalavimas siekiant užtikrinti bendrus interesus tenkinančių viešojo keleivinio transporto paslaugų teikimą, kurio, atsižvelgdamas į savo komercinius interesus, operatorius neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis negaudamas atlygio;

<…>

l) bendroji taisyklė – priemonė, nediskriminuojant taikoma visoms tos pačios rūšies keleivinio transporto viešosioms paslaugoms tam tikroje geografinėje teritorijoje, už kurią yra atsakinga kompetentinga institucija;

<…>“

11 Šio reglamento 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Viešųjų paslaugų įsipareigojimų sąlygomis ir susijusia viešųjų paslaugų įsipareigojimų grynojo finansinio rezultato kompensacija užtikrinama, kad:

a) viešojo transporto politikos tikslai būtų pasiekti ekonomiškai efektyviu būdu ir

b) ilguoju laikotarpiu būtų finansiškai palaikomas viešojo keleivinio transporto paslaugų teikimas pagal viešojo transporto politikoje nustatytus reikalavimus.“

12 To reglamento 3 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Jei kompetentinga institucija nusprendžia savo pasirinktam operatoriui už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą suteikti bet kokio pobūdžio išimtines teises ir (arba) kompensaciją, ji tai daro pagal viešųjų paslaugų sutartį.

2. Nukrypstant nuo 1 dalies, viešųjų paslaugų įsipareigojimams, kuriais siekiama nustatyti didžiausius galimus tarifus, taikomus visiems keleiviams arba tam tikroms jų kategorijoms, taip pat gali būti taikomos bendrosios taisyklės. Laikydamasi 4 ir 6 straipsniuose bei priede nustatytų principų, kompetentinga institucija kompensuoja viešųjų paslaugų operatoriams grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų rezultatą, vykdydama bendrosiomis taisyklėmis nustatytus tarifinius įsipareigojimus ir taip, kad būtų išvengta permokos. Tai daroma nepaisant kompetentingų institucijų teisės į viešųjų paslaugų sutartis integruoti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriais nustatomi didžiausi tarifai.

3. Nepažeisdamos Sutarties 73, 86, 87 ir 88 straipsnių nuostatų, valstybės narės gali netaikyti šio reglamento bendrosioms taisyklėms dėl finansinių kompensacijų už viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriais nustatomi didžiausi tarifai moksleiviams, studentams, praktikantams ir ribotos judėsenos asmenims. Apie šias bendrąsias taisykles pranešama pagal Sutarties 88 straipsnį. Visuose tokiuose pranešimuose pateikiama išsami informacija apie priemonę, visų pirma paaiškinamas apskaičiavimo metodas.“

13 To paties reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Viešųjų paslaugų sutartyse ir bendrosiose taisyklėse turi būti:

<…>

b) iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti:
   i) rodikliai, pagal kuriuos turi būti apskaičiuojamos kompensacijos, jei jos mokamos, ir
   ii) bet kurių suteiktų išimtinių teisių pobūdis ir apimtis taip, kad būtų išvengta permokos.

<…>“

14 Reglamento Nr. 1370/2007 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Visos kompensacijos, susijusios su bendrąja taisykle arba su viešųjų paslaugų sutartimi, turi atitikti 4 straipsnį, nepaisant to, kaip buvo sudaryta viešųjų paslaugų sutartis. Visos bet kokio pobūdžio kompensacijos, susijusios su viešųjų paslaugų sutartimi, sudaryta ne pagal 5 straipsnio 1, 3 arba 3b dalį, arba susijusios su bendrąja taisykle, taip pat turi atitikti priede pateiktas nuostatas.“

15 To reglamento 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą išmokėtos kompensacijos už keleivinio transporto viešųjų paslaugų teikimą ar bendrosiomis taisyklėmis nustatytų tarifinių įsipareigojimų laikymąsi laikomos suderinamomis su bendrąja rinka. Tokioms kompensacijoms netaikomas Sutarties 88 straipsnio 3 dalyje nustatytas išankstinio pranešimo reikalavimas.“

16 To reglamento 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„[Reglamentas Nr. 1191/69] panaikinamas. <…>“

17 Reglamento Nr. 1370/2007 priedo „6 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais kompensacijoms taikomos taisyklės“ 2 punkte numatyta:

„Kompensacijos negali viršyti sumos, atitinkančios grynąjį finansinį rezultatą, lygų viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo teigiamo ar neigiamo poveikio viešųjų paslaugų operatoriaus pajamoms ir sąnaudoms sumai. Poveikis įvertinamas lyginant situaciją, kai viešųjų paslaugų įsipareigojimai yra vykdomi, ir situaciją, kuri būtų buvusi, jei tie įsipareigojimai nebūtų buvę vykdomi. <…>“

Estijos teisė

18 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2015 m. spalio 1 d. *Ühistranspordiseadus* (Viešojo transporto įstatymas (RT, Nr. I, 2015, p. 2) (toliau – ÜTS) 34 straipsnyje nustatyta:

„Vežėjas įpareigojamas nacionalinėje teritorijoje reguliariaisiais kelių, vandens ir geležinkelių transporto reisais neatlygintinai vežti vaikus, kuriems einamųjų mokslo metų spalio 1 d. nėra sukakę septyneri metai, ir vaikus, kuriems buvo atidėta privalomo mokyklos lankymo pradžia, negalią turinčius jaunesnius nei 16 metų asmenis, sunkią negalią turinčius vyresnius nei 16 metų asmenis, didelę regos negalią turinčius asmenis ir sunkią arba didelę regos negalią turinčio asmens palydovą, taip pat negalią turinčio asmens šunį vedlį arba šunį pagalbininką. Kompensacija už nemokamą šių kategorijų keleivių vežimą vežėjui nemokama.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

19 *Eesti Buss OÜ* ir *Lux Express Estonia* yra privačios įmonės, kurios Estijoje teikia reguliarias komercinio kelių transporto autobusais paslaugas. 2019 m. birželio 5 d. ekonomikos ir infrastruktūros ministrui (Estija) jos pateikė prašymą atlyginti 537 219 eurų dydžio žalą dėl negautų pajamų, kurią jos neva patyrė 2018 m. dėl ÜTS 34 straipsnyje numatytos pareigos teikiant reguliarias komercinio transporto paslaugas Estijos teritorijoje neatlygintinai be valstybės kompensacijos vežti tam tikrų kategorijų keleivius.

20 2019 m. liepos 10 d. ekonomikos ir infrastruktūros ministras atmetė šį prašymą, motyvuodamas tuo, kad pagal ÜTS 34 straipsnį vežėjas negauna jokios kompensacijos už nemokamą keleivių vežimą.

21 2019 m. liepos 29 d. *Eesti Buss* susijungė su *Lux Express Estonia* ir buvo išbraukta iš komercinio registro.

22 2019 m. rugpjūčio 12 d. *Lux Express Estonia* pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme *Tallinna Halduskohus* (Talino administracinis teismas, Estija) ir prašė priteisti iš Estijos Respublikos 851 960 eurų ir delspinigius už negautas pajamas, kurių, jos nuomone, ji negavo dėl ÜTS 34 straipsnio taikymo nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. liepos 31 d. *Lux Express Estonia* išplėtė šį prašymą ir nurodė, kad pajamų neva negavo nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2020 m. sausio 31 d., t. y. 2 061 781 euro sumos kartu su delspinigiais.

23 *Lux Express Estonia*, be kita ko, teigė, kad ÜTS 34 straipsnyje numatytas įpareigojimas yra viešųjų paslaugų įsipareigojimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punktą. Tačiau iš to reglamento 1 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės turi skirti kompensaciją transporto įmonėms ir atlyginti sąnaudas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimą. Kadangi pagal ÜTS 34 straipsnį draudžiama mokėti kompensaciją už tokio įsipareigojimo vykdymą, jis nesuderinamas su tuo reglamentu. Tai, kad Estijos Respublika iš anksto nepranešė Komisijai apie šią nuostatą pagal Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalį ir SESV 108 straipsnį, nėra kliūtis skirti kompensaciją. *Lux Express Estonia* taip pat teigė, kad jeigu būtų nuspręsta, jog Reglamentas Nr. 1370/2007 netaikytinas pagrindinėje byloje, kompensacija jai turėtų būti skirta remiantis proporcingumo principu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16, 17, 41 ir 51 straipsniais.

24 Ekonomikos ir komunikacijų ministerija teigė, kad Reglamentas Nr. 1370/2007 netaikytinas pagrindinėje byloje, nes *Lux Express Estonia* nesudarė viešųjų paslaugų sutarties su kompetentinga institucija, o eksploatuoja komercines linijas. Be to, pagal Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalį į to reglamento taikymo sritį būtų galima neįtraukti atvejų, kai pagal bendrąją taisyklę tam tikrų kategorijų keleiviams nustatomi maksimalūs tarifai. Be to, kadangi neskiriama jokios kompensacijos, apie tai nereikia informuoti Komisijos. Ekonomikos ir komunikacijų ministerija taip pat teigė, kad net jeigu ÜTS 34 straipsnyje įtvirtinta pareiga yra viešųjų paslaugų įsipareigojimas, kaip tai suprantama pagal tą reglamentą, jame nereikalaujama vežėjui skirti kompensaciją. SESV nuostatose taip pat nenustatyta reikalavimo skirti valstybės pagalbą. *Lux Express Estonia* teikiamos paslaugos ekonomiškai yra pelningos net neskyrus kompensacijos.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad *Lux Express Estonia* teikia komercines vežimo autobusais paslaugas pagal Bendrijos veiklos licenciją ir nėra sudariusi jokios viešųjų paslaugų sutarties su nacionalinėmis ar vietos valdžios institucijomis. Ši bendrovė iš valstybės išteklių negauna jokios kompensacijos už šių paslaugų teikimo sąnaudas.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, ar pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikomas Reglamentas Nr. 1370/2007. Šiuo klausimu jis pažymi, kad *Lux Express Estonia* teikia bendros ekonominės svarbos keleivių vežimo paslaugą, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio a punktą, nes yra viešasis interesas, kad būtų teikiama reguliari vežimo autobusais paslauga tarp skirtingų Estijos miestų, ir šia paslauga užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar tuo atveju, kai kompetentinga institucija, kaip ji suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio b punktą, nesudarė viešųjų paslaugų sutarties su transporto įmone, bet nacionalinėje teritorijoje įstatymu reguliarias paslaugas teikiantiems vežėjams nustatė pareigą neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius, šis įpareigojimas galėtų būti laikomas „viešųjų paslaugų įsipareigojimu“, kaip tai suprantama pagal to paties reglamento 2 straipsnio e punktą.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, ÜTS gali būti laikoma bendrąja taisykle, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio l punktą ir 3 straipsnio 2 dalį, todėl šis reglamentas turėtų būti taikomas pagrindinėje byloje. Iš tiesų ÜTS 34 straipsnyje numatytas maksimalus tarifas (neatlygintinas vežimas) tam tikrų kategorijų keleiviams. Pagal minėto reglamento 3 straipsnio 2 dalį tokio maksimalaus tarifo nustatymas kaip bendrosios taisyklės gali būti viešųjų paslaugų įsipareigojimas. Be to, tam tikroms keleivių kategorijoms suteikiant teisę į nemokamą vežimą, ÜTS 34 straipsniu siekiama užtikrinti, kad keleiviai gautų pigesnes paslaugas, kaip nurodyta to paties reglamento 1 straipsnio 1 dalyje. Be to, mažai tikėtina, kad įmonė, kuri atsižvelgia į savo komercinius interesus, teiks nemokamą transporto paslaugą tiems keleiviams be viešosios valdžios institucijų įsikišimo.

28 Jeigu Reglamentas Nr. 1370/2007 būtų taikomas pagrindinėje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, antra, ar valstybė narė gali neskirti kompensacijos vežėjui už sąnaudas, susijusias su viešųjų paslaugų įsipareigojimu. To reglamento 3 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad kompetentinga institucija skiria vežėjui kompensaciją už bendrojoje taisyklėje nustatyto įsipareigojimo dėl tarifų vykdymą. Remiantis to reglamento 1 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčiu taip pat galima teigti, kad vežėjui nustatydama viešųjų paslaugų įsipareigojimą kompetentinga institucija skiria kompensaciją už šio įsipareigojimo vykdymą. Tačiau pastarojoje nuostatoje taip pat užsimenama apie galimybę nemokėti jokios kompensacijos.

29 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalį į to reglamento taikymo sritį galima neįtraukti ne tik bendrųjų taisyklių dėl finansinių kompensacijų, skiriamų už viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriose nustatyti maksimalūs tarifai mokiniams, studentams, praktikantams ir ribotos judėsenos asmenims, bet ir bendrųjų taisyklių, kuriomis siekiama nustatyti maksimalius tarifus kitų nei šioje nuostatoje nurodytų kategorijų keleiviams, kaip antai ikimokyklinio amžiaus vaikams, neįgaliems nepilnamečiams iki 16 metų, sunkią negalią turintiems asmenims nuo 16 metų, sunkią regėjimo negalią turintiems asmenims, sunkią regėjimo negalią turinčius asmenis lydintiems asmenims ir neįgaliuosius lydintiems šunims vedliams arba šunims pagalbininkams, nurodytiems ÜTS 34 straipsnyje. Tam teismui taip pat kyla klausimas, ar to reglamento 3 straipsnio 3 dalyje ir SESV 108 straipsnyje nustatyta pareiga pranešti taikoma tais atvejais, kai bendrosiose taisyklėse, kuriose nustatyti maksimalūs tarifai, nenumatyta skirti kompensacijos vežėjams, vykdantiems viešųjų paslaugų įsipareigojimą, nes tokiomis aplinkybėmis nekyla valstybės pagalbos teikimo pavojaus.

30 Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Reglamentas Nr. 1370/2007 netaikytinas pagrindinėje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ketvirta, klausia, ar pareiga skirti kompensaciją transporto įmonėms už ÜTS 34 straipsnyje numatytos įsipareigojimo vykdymą kyla iš kito Sąjungos teisės akto, kaip antai Chartijos.

31 Jei šis teismas nuspręstų skirti tokią kompensaciją *Lux Express Estonia*, jam kyla klausimas, penkta, kokių sąlygų jis turi laikytis nustatydamas kompensacijos dydį, kad ta kompensacija nepažeistų taisyklių dėl valstybės pagalbos. Pasak to teismo, kadangi *Lux Express Estonia* turi teisę nustatyti transporto bilietų tarifą ir kadangi Estijos teritorijoje aptarnaujamos linijos yra nelabai konkurencingos, negautos pajamos iš bilietų pardavimo gali nebūti tinkamas pagrindas apskaičiuoti ÜTS 34 straipsnyje nustatyto įsipareigojimo vykdymo sąnaudas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tam, kad skaičiuodamas išvengtų kompensacijos permokos, jis galėtų pagal analogiją remtis Reglamento Nr. 1370/2007 priede esančiomis taisyklėmis, net jei šis reglamentas nebūtų taikomas pagrindinėje byloje.

32 Šiomis aplinkybėmis *Tallinna Halduskohus* (Talino administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar toks atvejis, kai visos privačios įmonės, nacionalinėje teritorijoje komerciniais pagrindais teikiančios keleivinio kelių, vandens ir geležinkelių transporto paslaugas reguliariaisiais reisais, pagal teisės aktus vienodai įpareigojamos tam tikros kategorijos keleivius (ikimokyklinio amžiaus vaikus, negalią turinčius jaunesnius nei 16 metų asmenis, sunkią negalią turinčius vyresnius nei 16 metų asmenis, didelę regos negalią turinčius asmenis ir sunkią arba didelę regos negalią turinčio asmens palydovą, taip pat negalią turinčio asmens šunį vedlį arba šunį pagalbininką) vežti neatlygintinai, laikytinas viešųjų paslaugų įsipareigojimo nustatymu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punktą ir 3 straipsnio 2 dalį?

2. Jei tai yra viešųjų paslaugų įsipareigojimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamentą Nr. 1370/2007, ar valstybė narė pagal Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį turi teisę nacionalinės teisės akte nustatyti, kad kompensacija už tokio įsipareigojimo vykdymą vežėjui nebus mokama?

   Jei valstybė narė turi teisę nustatyti, kad vežėjui kompensacija nebus mokama, kokiomis aplinkybėmis ji gali tai padaryti?

3. Ar pagal Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalį taip pat leidžiama šio reglamento netaikyti bendrosioms taisyklėms, kuriomis nustatomi maksimalūs tarifai kitų nei šioje nuostatoje nurodytų kategorijų keleiviams?

   Ar SESV 108 straipsnyje nustatyta pareiga pranešti Europos Komisijai taikoma ir tuomet, kai pagal bendrąsias taisykles, kuriomis nustatomi maksimalūs tarifai, nenumatyta skirti kompensacijos vežėjui?

4. Jei Reglamentas Nr. 1370/2007 šiuo atveju netaikytinas, ar kompensacija gali būti mokama remiantis kitu Europos Sąjungos teisės aktu (kaip antai Chartija)?

5. Kokias sąlygas turi atitikti kompensacija vežėjui (jeigu ji skiriama), kad atitiktų valstybės pagalbos taisykles?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

33 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje nurodyta sąvoka „viešųjų paslaugų įsipareigojimas“ reiškia ÜTS 34 straipsnyje numatytą įmonių, kurios atitinkamos valstybės narės teritorijoje teikia reguliaraus vežimo keliais, vidaus vandenų ir geležinkelių keliais paslaugą, įsipareigojimą tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis, vežti neatlygintinai ir negaunant jokios kompensacijos iš valstybės.

34 Reikia priminti, kad remiantis Reglamento Nr. 1370/2007 1 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa juo siekiama nustatyti, kaip kompetentingos institucijos, laikydamosi Sąjungos teisės normų, gali veikti viešojo keleivinio transporto srityje, siekdamos užtikrinti bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų teikimą, kad tų paslaugų būtų daugiau, jos būtų saugesnės, kokybiškesnės ir pigesnės, nei jas teikiant įprastomis rinkos sąlygomis. Be to, remiantis to reglamento 1 straipsnio 2 dalimi, jis taikomas nacionalinėms ir tarptautinėms keleivinio geležinkelių bei kitų bėginių transporto rūšių ir kelių transporto viešosioms paslaugoms, išskyrus paslaugas, kurios teikiamos daugiausia dėl jų istorinės reikšmės arba dėl turizmo poreikių. Tas reglamentas netaikomas, be kita ko, viešajam keleivių vežimui vidaus vandens keliais. Tačiau valstybės narės gali taikyti šį reglamentą tokios rūšies transportui. Remiantis Teisingumo Teismui pateikta medžiaga, negalima tvirtinti, kad Estijos Respublika naudojosi šia galimybe.

35 Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punkte sąvoka „viešųjų paslaugų įsipareigojimas“ apibrėžta kaip „kompetentingos institucijos apibrėžtas ar nustatytas reikalavimas siekiant užtikrinti bendrus interesus tenkinančių viešojo keleivinio transporto paslaugų teikimą, kurio, atsižvelgdamas į savo komercinius interesus, operatorius neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis negaudamas atlygio“.

36 Remiantis Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio b punktu, „kompetentinga institucija“ šiame reglamente yra „valstybės narės ar valstybių narių valdžios institucija ar valdžios institucijų grupė, turinti teisę įsikišti viešojo keleivinio transporto srityje tam tikroje geografinėje teritorijoje, arba bet kokia įstaiga, kuriai suteikti tokie įgaliojimai“.

37 Be to, remiantis to reglamento 3 straipsniu galima teigti, kad viešųjų paslaugų įsipareigojimai gali būti nustatyti viešųjų paslaugų sutartyje arba kaip bendroji taisyklė, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio l punktą, t. y. priemonė, kuri be diskriminacijos taikoma visoms tos pačios rūšies keleivių vežimo tam tikroje zonoje viešosioms paslaugoms.

38 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis turi kompetenciją vertinti faktines aplinkybes, privalo nustatyti, ar ÜTS 34 straipsnyje numatytas įsipareigojimas atitinka Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punkte nustatytas sąlygas.

39 Vis dėlto remiantis Teisingumo Teismo turima informacija visų pirma galima teigti, kad šis įsipareigojimas kyla iš teisės akto nuostatos. Dėl tos priežasties galima teigti, viena vertus, kad minėtą įsipareigojimą apibrėžia ar nustato valstybės narės viešosios valdžios institucija, kuri turi teisę įsikišti viešojo keleivinio transporto srityje, taigi „kompetentinga institucija“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio b ir e punktus, ir, kita vertus, kad ta pati pareiga nustatyta taikant „bendrąją taisyklę“, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio l punktą.

40 Tada, remiantis ÜTS 34 straipsniu galima teigti, kad visi vežėjai, Estijos teritorijoje teikiantys reguliarias vežimo keliais, vidaus vandenų keliais ir geležinkeliais paslaugas, turi neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko, ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis. Rašytinėse pastabose Estijos vyriausybė pažymi, kad šioje nuostatoje apibrėžta pareiga nustatyta tam, jog šeimos su mažamečiais vaikais ir neįgalūs asmenys galėtų naudotis viešuoju transportu, kuris joms taptų prieinamesnis ir pigesnis. Iš tiesų ÜTS 34 straipsnis atspindi ypatingą Estijos bendrovės dėmesį tokiems asmenims.

41 Taigi šis tikslas priskiriamas prie pagrindinių 2001 m. rugsėjo 12 d. Komisijos baltosios knygos tikslų, konkrečiai nurodytų Reglamento Nr. 1370/2007 4 konstatuojamojoje dalyje, įskaitant tikslą tam tikrų kategorinių keleiviams, pavyzdžiui, pensininkams, pasiūlyti specialias tarifų sąlygas. Panašu, kad šioje nuostatoje numatytas įsipareigojimas yra apibrėžtas siekiant užtikrinti keleivinio transporto bendrojo intereso paslaugas.

42 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jeigu įmonė atsižvelgtų į savo komercinius interesus, mažai tikėtina, kad ji prisiimtų šį įsipareigojimą be atlygio.

43 Šiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad ÜTS 34 straipsnyje numatytas „viešųjų paslaugų įsipareigojimas“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio b punktą, nes tame straipsnyje visoms įmonėms, nacionalinėje teritorijoje teikiančioms reguliarias vežimo keliais ir geležinkeliais paslaugas, nustatytas įsipareigojimas neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko, ikimokyklinio amžiaus vaikus ir neįgaliuosius, tačiau galutinį vertinimą turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes.

44 Tokio vertinimo nepaneigia Estijos vyriausybės argumentas, kad tas reglamentas netaikomas transporto maršrutų eksploatavimui ne pagal viešųjų paslaugų sutartis.

45 Iš tiesų pakanka pažymėti, viena vertus, kad Reglamento Nr. 1370/2007 1 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje viešųjų paslaugų įsipareigojimai neskirstomi pagal tai, kaip jie apibrėžti.

46 Kita vertus, kaip nurodyta šio sprendimo 37 punkte, remiantis Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsniu galima teigti, kad jis taikomas viešųjų paslaugų įsipareigojimams, numatytiems tiek viešųjų paslaugų sutartyje, tiek pagal bendras taisykles. To paties 3 straipsnio 2 dalyje aiškiai nurodytose bendrosiose taisyklėse numatytos nacionalinės priemonės, kuriose nustatyti maksimalūs tarifai tam tikrų kategorijų keleiviams. Šios priemonės apima įsipareigojimą neatlygintinai vežti keleivius, kaip numatyta ÜTS 34 straipsnyje.

47 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje nurodyta sąvoka „viešųjų paslaugų įsipareigojimas“ reiškia nacionalinės teisės akto nuostatoje numatytą įmonių, kurios atitinkamos valstybės narės teritorijoje teikia reguliaraus vežimo keliais ir geležinkelių keliais paslaugą, įsipareigojimą tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis, vežti neatlygintinai ir negaunant jokios kompensacijos iš valstybės.

Dėl antrojo klausimo

48 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar, pirma, iš esmės Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad juo remdamosi kompetentingos institucijos gali įmonėms, kurios atitinkamos valstybės narės teritorijoje teikia viešąsias kelių transporto ir geležinkelių paslaugas, neskirti kompensacijos už išlaidas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimą. Jei šios institucijos galėtų neskirti tokios kompensacijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, antra, kokiomis sąlygomis jos galėtų pasinaudoti šia galimybe.

49 Remiantis nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvais teigtina, kad šio klausimo pirma dalis grindžiama prielaida, jog Reglamentu Nr. 1370/2007 kompetentingos institucijos įpareigojamos skirti kompensaciją už išlaidas, patirtas dėl viešųjų paslaugų įsipareigojimų.

50 Kad būtų galima prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą, pirmiausia reikia patikrinti šios prielaidos pagrįstumą.

51 Šiuo klausimu 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jei kompetentinga institucija nusprendžia pasirinktam operatoriui už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą suteikti bet kokio pobūdžio išimtines teises ir (arba) kompensaciją, ji tai daro pagal viešųjų paslaugų sutartį.

52 Taigi šioje nuostatoje įtvirtintas principas, kad viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir su jais susijusios kompensacijos turi būti nustatyti sudarant viešųjų paslaugų sutartį.

53 Nukrypstant nuo šios nuostatos, to reglamento 3 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje leidžiama bendromis taisyklėmis nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriais patvirtinami maksimalūs tarifai visiems arba tam tikrų kategorijų keleiviams.

54 Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad kompetentinga institucija kompensuoja viešųjų paslaugų operatoriams grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų rezultatą, vykdydama bendrosiomis taisyklėmis nustatytus tarifinius įsipareigojimus ir taip, kad būtų išvengta permokos. Ši kompensacija turi būti skiriama laikantis to reglamento 4 straipsnyje, 6 straipsnyje ir priede nustatytų principų.

55 Remiantis tuo, kad vartojama imperatyvi formuluotė „kompetentinga institucija kompensuoja“, darytina išvada, kad šioje nuostatoje kompetentingoms institucijoms numatyta ne teisė, bet pareiga.

56 Šį aiškinimą patvirtina tos nuostatos kontekstas. Iš tiesų Reglamento Nr. 1370/2007 1 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nurodytos „sąlygos, pagal kurias kompetentingos institucijos, nustatydamos viešųjų paslaugų įsipareigojimus <…>, kompensuoja viešųjų paslaugų operatoriams patirtas sąnaudas“. Šio reglamento 2a straipsnio 2 dalyje kalbama apie viešųjų paslaugų įsipareigojimų sąlygas ir apie „su grynuoju finansiniu rezultatu susijusią atitinkamą kompensaciją“.

57 Be to, remiantis šios srities Sąjungos teisės aktų raida galima teigti, kad pareiga skirti kompensaciją už išlaidas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, gali būti atsekta iki Sprendimo 65/271, kurio 6 straipsnyje buvo numatyta, kad nuo 1967 m. liepos 1 d. dėl išlaidų, transporto įmonės patiriamų dėl keleiviniam transportui taikomų vežimo kainų ir sąlygų, kurias valstybė narė nustatė vienai ar kelioms konkrečioms visuomenės grupėms, taikomos kompensacijos, nustatomos pagal bendrus metodus.

58 Vėliau ši pareiga iš esmės buvo perkelta į Reglamento Nr. 1191/69, kuris panaikintas ir pakeistas Reglamentu Nr. 1370/2007, 1 straipsnio 4 dalį.

59 Tiesa, pirmosios nuostatos turinys buvo pakeistas 1991 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1893/91, iš dalies keičiančiu Reglamentą Nr. 1191/69 (OL L 169, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 314). Vis dėlto Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad Reglamente Nr. 1191/69 su pakeitimais numatyta, kiek tai susiję su išlaidomis,

patirtomis vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimą, skirti kompensaciją, kurios dydis nustatomas remiantis to reglamento nuostatomis (šiuo klausimu žr. 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Antrop ir kt.*, C-504/07, EU:C:2009:290, 21 punktą).

60 Be to, kaip rašytinėse pastabose pažymėjo Komisija, Sąjungos teisės aktų leidėjas nepakeitė Reglamento Nr. 1191/69 9 straipsnio, kuriame nustatyta, kad kompensacija už išlaidas, kurių transporto įmonės patiria taikydamos vienos ar kelių konkrečių socialinių kategorijų keleivių vežimui nustatytas kainas ir vežimo sąlygas, tų įmonių prašymu turėjo būti mokama nuo 1971 m. sausio 1 d.

61 Aiškinimą, kad Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 2 dalyje kompetentingoms institucijoms nustatyta ne teisė, o pareiga skirti kompensaciją už sąnaudas, patirtas vykdant šioje nuostatoje nurodytus viešųjų paslaugų įsipareigojimus, taip pat patvirtina Sąjungos teisės aktų šioje srityje tikslai.

62 Iš tiesų, pirma, remiantis Sprendimo 65/271 pirma–trečia konstatuojamosiomis dalimis galima teigti, kad juo buvo siekiama bendros transporto politikos tikslo panaikinti skirtumus, pasireiškiančius dėl nuo viešosios paslaugos sąvokos neatsiejamų valstybių narių transporto įmonėms nustatytų įsipareigojimų, iš esmės iškreipiančių konkurencijos sąlygas, be kita ko, priimant priemones, kuriomis siekiama teisingai kompensuoti išlaidas, patiriamas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir taikant sumažintus tarifus dėl socialinių priežasčių.

63 Reglamento Nr. 1191/69 pirmoje–trečioje ir tryliktoje konstatuojamosiose dalyse iš esmės nurodyta, kad juo siekiama to paties tikslo.

64 Reglamentu Nr. 1370/2007, kuris, kaip ir Reglamentas Nr. 1191/69, buvo priimtas tiek remiantis Sutarties nuostatomis dėl bendros transporto politikos, tiek nuostatomis dėl valstybės pagalbos (2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 35 punktas), taip pat siekiama šio tikslo.

65 Iš tiesų Reglamento Nr. 1370/2007 2 ir 3 konstatuojamosiose dalyse primenama, kad, išskyrus EB 73 straipsnyje (dabar – SESV 93 straipsnis) numatytas išimtis, pagal EB 86 straipsnio 2 dalį (dabar – SESV 106 straipsnio 2 dalis) įmonėms, kurioms patikėta teikti bendrus ekonominius interesus tenkinančias paslaugas, taikomos Sutartyje nustatytos taisyklės, visų pirma konkurencijos taisyklės, jeigu jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patikėtų specialių uždavinių.

66 Šio reglamento 4 konstatuojamojoje dalyje, be kita ko, taip pat nurodytas tikslas pašalinti skirtumus tarp įvairių valstybių narių transporto įmonių, kurio siekiama 2001 m. rugsėjo 12 d. Komisijos baltąja knyga "Europos transporto politika 2010: laikas spręsti“.

67 Tuo remiantis darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nuolat siekė pašalinti tuos skirtumus.

68 Vis dėlto tam, kad būtų pasiektas šis tikslas, visos kompetentingos institucijos turi būti įpareigotos kompensuoti sąnaudas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriais siekiama nustatyti maksimalius tarifus tam tikrų kategorijų keleiviams, o ne tik turėti teisę skirti tokią kompensaciją, nes dėl to galėtų susidaryti nevienodos viešojo transporto rinkos veikimo Sąjungoje sąlygos.

69 Antra, remiantis Reglamento Nr. 1370/2007 1 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa ir 4 konstatuojamąja dalimi teigtina, jog šį tikslą papildo tikslas užtikrinti, kad dėl reguliuojamos konkurencijos būtų teikiamos bendros svarbos keleivinio transporto paslaugos, kurių, be kita ko, būtų daugiau, kurios būtų saugesnės, kokybiškesnės ar pigesnės, nei jas teikiant įprastomis rinkos sąlygomis.

70 Vis dėlto to reglamento 34 konstatuojamojoje dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas pripažino, kad keleivinio sausumos transporto sektoriuje kompensacijos už viešųjų paslaugų teikimą gali būti reikalingos tam, kad viešąsias paslaugas įpareigotos teikti įmonės galėtų veikti laikydamosi principų ir sąlygų, leidžiančių atlikti joms patikėtas užduotis.

71 Remiantis išdėstytais argumentais darytina išvada, kad Reglamentu Nr. 1370/2007 kompetentingos institucijos įpareigojamos skirti kompensacijas už išlaidas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus.

72 Paskui reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje nustatyta, kad viešųjų paslaugų sutartyse ir bendrosiose taisyklėse turi būti iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti rodikliai, pagal kuriuos turi būti apskaičiuojamos kompensacijos, „jei[gu] jos mokamos“.

73 Šiuo atveju nėra jokio požymio, kad ta nuostata Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino leisti kompetentingoms institucijoms nesilaikyti to reglamento 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto kompensavimo už finansinį poveikį dėl bendrose taisyklėse nustatytų tarifinių įsipareigojimų laikymosi principo.

74 Dėl šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje vartojamo žodžių junginio „jei[gu] jos mokamos“ reikia pažymėti, kad remiantis kontekstu, kuriame ši nuostata išdėstyta, galima daryti išvadą, jog tas žodžių junginys reiškia to paties reglamento 1 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir 3 straipsnio 1 dalyje numatytą kompetentingų institucijų galimybę sudarant viešųjų paslaugų sutartį nuspręsti operatoriams skirti kompensaciją už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą, taip papildant jiems suteiktas išimtines teises arba vietoje jų.

75 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrojo klausimo pirmą dalį reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 2 dalis ir 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinami taip, kad kompetentingos institucijos privalo įmonėms, teikiančioms viešąsias kelių ir geležinkelių transporto paslaugas atitinkamos valstybės narės teritorijoje, kompensuoti grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų rezultatą dėl pagal bendrąją taisyklę toms įmonėms nustatyto įsipareigojimo neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko, ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis, vykdymo.

76 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į antrojo klausimo pirmą dalį, į to klausimo antrą dalį atsakyti nereikia.

Dėl trečiojo klausimo

77 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, pirma, ar Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybėms narėms leidžiama į šio reglamento taikymo sritį neįtraukti bendrųjų taisyklių, skirtų maksimaliems tarifams kitų kategorijų, nei nurodytos šioje nuostatoje, keleiviams nustatyti. Jei atsakymas būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia,

antra, ar toje nuostatoje ir SESV 108 straipsnyje nustatyta pareiga pranešti taip pat taikoma bendrosioms taisyklėms, kurios nepatenka į to reglamento taikymo sritį ir kuriose nenumatyta skirti jokios kompensacijos už viešąją paslaugą.

78 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą; šiems klausimams taikoma svarbos prezumpcija. Vadinasi, kai pateikiamas klausimas susijęs su Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimu ar galiojimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą dėl šio klausimo, nebent būtų akivaizdu, kad prašomas išaiškinimas visiškai nesusijęs su ginčo pagrindinėje byloje aplinkybėmis ar dalyku, kad problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į tą klausimą (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Zagrebačka banka*, C-567/20, EU:C:2022:352, 43 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

79 Reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 3 dalyje valstybėms narėms leidžiama į šio reglamento taikymo sritį neįtraukti bendrųjų taisyklių dėl finansinių kompensacijų, skirtų už viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriose nustatomi maksimalūs tarifai moksleiviams, studentams, praktikantams ir ribotos judėsenos asmenims. Taigi toks neįtraukimas nėra automatinis, jis reikalauja aktyvių valstybių narių veiksmų.

80 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Estijos Respublika nesiėmė jokių veiksmų, kad pasinaudotų šioje nuostatoje numatyta galimybe į Reglamento Nr. 1370/2007 taikymo sritį neįtraukti tam tikrų bendrųjų taisyklių dėl finansinių kompensacijų, skiriamų už viešųjų paslaugų įsipareigojimus.

81 Taigi trečiasis klausimas yra akivaizdžiai hipotetinis. Todėl šis klausimas yra nepriimtinas.

Dėl ketvirtojo klausimo

82 Iš pačios ketvirtojo klausimo formuluotės matyti, kad jis pateiktas tik tuo atveju, jei Reglamentas Nr. 1370/2007 nebūtų taikomas pagrindinėje byloje.

83 Atsižvelgiant į atsakymus, pateiktus į pirmuosius du klausimus, į ketvirtąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl penktojo klausimo

84 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, kokių sąlygų turi būti laikomasi skiriant kompensaciją už viešąją paslaugą, kad tai neprieštarautų Sąjungos taisyklėms dėl valstybės pagalbos. Remiantis nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvais, darytina išvada, kad šis teismas konkrečiai siekia išsiaiškinti, ar negautos pajamos iš transporto bilietų pardavimo, kurias vežėjas užfiksavo vykdydamas viešųjų paslaugų įsipareigojimą, yra tinkamas pagrindas apskaičiuoti šio įsipareigojimo vykdymo sąnaudas, į kurias reikia atsižvelgti nustatant tos kompensacijos dydį.

85 Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal Reglamento Nr. 1370/2007 1 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą juo siekiama nustatyti, kaip kompetentingos institucijos, laikydamosi Sąjungos teisės normų, gali veikti viešojo keleivinio transporto srityje.

86 Tuo remiantis darytina išvada, kad Reglamente Nr. 1370/2007, kaip ir juo panaikintame ir pakeistame Reglamente Nr. 1191/69, nustatyta tvarka, kurios valstybės narės privalo laikytis, kai numato viešojo sausumos transporto įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus (pagal analogiją žr. 2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 43–53 punktus).

87 Kaip galima teigti remiantis Reglamento Nr. 1370/2007 9 straipsnio 1 dalimi ir 35 konstatuojamąja dalimi, pagal šį reglamentą išmokėtos kompensacijos už keleivinio transporto viešųjų paslaugų teikimą ar bendrosiomis taisyklėmis nustatytų tarifinių įsipareigojimų laikymąsi laikomos suderinamomis su bendrąja rinka. Šioms kompensacijoms netaikoma SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatyta pareiga pranešti iš anksto.

88 Dėl grynojo teigiamo ar neigiamo finansinio patirtų sąnaudų ir gautų pajamų vykdant tarifinį įsipareigojimą, nustatytą bendrosiose taisyklėse, kuriose numatyti maksimalūs tarifai tam tikrų kategorijų keleiviams, rezultato kompensavimo pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad tos kompensacijos skiriamos pagal to reglamento 4 straipsnyje, 6 straipsnyje ir priede nustatytus principus, kad būtų išvengta bet kokios kompensacijos permokos.

89 To reglamento priedo 2 punkte nustatyta, kad kompensacija negali viršyti sumos, atitinkančios grynąjį finansinį rezultatą, lygų viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo teigiamo ar neigiamo poveikio viešųjų paslaugų operatoriaus pajamoms ir sąnaudoms sumai. Poveikis įvertinamas lyginant situaciją, kai viešųjų paslaugų įsipareigojimai yra vykdomi, ir situaciją, kuri būtų buvusi, jei tie įsipareigojimai nebūtų buvę vykdomi.

90 Vis dėlto, kaip rašytinėse pastabose iš esmės pažymėjo Komisija, negautos pajamos iš transporto bilietų pardavimo nebūtinai yra įsipareigojimo neatlygintinai vežti tam tikrus keleivius vykdymo poveikis viešųjų paslaugų operatoriaus sąnaudoms ir pajamoms. Iš tiesų šių keleivių vežimas iš atitinkamos transporto įmonės atima galimybę vežti keleivius, kurie turi įsigyti transporto bilietą, tik tais atvejais, kai tokiems keleiviams nebelieka nė vienos vietos. Be to, papildomos išlaidos, kurių operatorius patiria autobusu veždamas keleivius, keliaujančius neatlygintinai, gali būti nereikšmingos.

91 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis turi jurisdikciją vertinti faktines aplinkybes, privalo nustatyti dydį, atitinkantį grynąjį finansinį poveikį, kurį lemia ÜTS 34 straipsnyje nustatyto įsipareigojimo vykdymas ieškovės pagrindinėje byloje sąnaudoms ir pajamoms, ir įsitikinti, kad kompensacija neviršija šio dydžio.

92 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į penktąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio 2 dalis ir priedo 2 punktas turi būti aiškinami taip, jog kompensacija už grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų vykdant tarifinį įsipareigojimą, nustatytą bendrosiose taisyklėse, kuriose nustatyti maksimalūs tarifai tam tikrų kategorijų keleiviams, rezultatą turi būti skirta pagal to reglamento 4 straipsnyje, 6 straipsnyje ir priede nustatytus principus, kad būtų išvengta bet kokios kompensacijos permokos. Kompensacija negali viršyti sumos, atitinkančios grynąjį finansinį rezultatą, lygų viešųjų paslaugų

įsipareigojimų vykdymo teigiamo ar neigiamo poveikio viešųjų paslaugų operatoriaus pajamoms ir sąnaudoms sumai; tas poveikis įvertinamas lyginant situaciją, kai viešųjų paslaugų įsipareigojimai yra vykdomi, ir situaciją, kuri būtų buvusi, jei tie įsipareigojimai nebūtų buvę vykdomi.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

93 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 su pakeitimais, padarytais 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/2338, 2 straipsnio e punktas**

   turi būti aiškinamas taip, kad:

   šioje nuostatoje nurodyta sąvoka „viešųjų paslaugų įsipareigojimas“ reiškia nacionalinės teisės akto nuostatoje numatytą įmonių, kurios atitinkamos valstybės narės teritorijoje teikia reguliaraus vežimo keliais ir geležinkelių keliais paslaugą, įsipareigojimą tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko, ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis, vežti neatlygintinai ir negaunant jokios kompensacijos iš valstybės.

2. **Reglamento Nr. 1370/2007 su pakeitimais, padarytais Reglamentu 2016/2338, 3 straipsnio 2 dalis bei 4 straipsnio 1 dalies b ir i punktai**

   turi būti aiškinami taip, kad:

   kompetentingos institucijos privalo įmonėms, teikiančioms viešąsias kelių ir geležinkelių transporto paslaugas atitinkamos valstybės narės teritorijoje, kompensuoti grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų rezultatą dėl pagal bendrąją taisyklę toms įmonėms nustatyto įsipareigojimo neatlygintinai vežti tam tikrų kategorijų keleivius, be kita ko, ikimokyklinio amžiaus vaikus ir tam tikrų kategorijų neįgalius asmenis, vykdymo.

3. **Reglamento Nr. 1370/2007 su pakeitimais, padarytais Reglamentu 2016/2338, 3 straipsnio 2 dalis ir priedo 2 punktas**

   turi būti aiškinamas taip, kad:

   kompensacija už grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų vykdant tarifinį įsipareigojimą, nustatytą bendrosiose taisyklėse, kuriose nustatyti maksimalūs tarifai tam tikrų kategorijų keleiviams, rezultatą turi būti skirta pagal to reglamento 4 straipsnyje, 6 straipsnyje ir priede nustatytus principus, kad būtų išvengta

bet kokios kompensacijos permokos. Kompensacija negali viršyti sumos, atitinkančios grynąjį finansinį rezultatą, lygų viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo teigiamo ar neigiamo poveikio viešųjų paslaugų operatoriaus pajamoms ir sąnaudoms sumai; tas poveikis įvertinamas lyginant situaciją, kai viešųjų paslaugų įsipareigojimai yra vykdomi, ir situaciją, kuri būtų buvusi, jei tie įsipareigojimai nebūtų buvę vykdomi.

Parašai.